

UBLAŽAVANJE KAZNE PO ŠESTOJ NOVELI KAZNENOG ZAKONA

1. Uvod

U našem Kaznenom zakonu zakonodavac je za sva kaznena djela propisao blaže ili strože kazne ovisno o njegovoj ocjeni kolika je kaznena represija neophodna da se ostvari svrha kazne koja se očekuje. To nazivamo zakonskim izborom vrste i mjere kazne, koja je utemeljena na općoj svrsi izricanja kaznenopravnih sankcija i na samoj svrsi kažnjavanja. Opća svrha propisivanja i izricanja kaznenopravnih sankcija jest da svi građani poštuju kaznenopravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo, te da se počinitelji kaznenih djela u buduće tako ponašaju, dok je svrha kažnjavanja izražavanje društvene osude zbog počinjenog kaznenog djela, na način da svi uoče njegovu nedopuštenost, odnosno njegovu zabranjenost, da se utječe na počinitelje i sve ostale da u buduće ne čine kaznena djela, te da se primjereno propisanim kaznama utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

Osnovni kazneni zakon Republike Hrvatske odmjeravanju kazne posvetio je devet članaka, a tri članka govore: o općim pravilima o odmjeravanju kazne; ublažavanju kazne i granicama ublažavanja kazne. Jedan članak je predviđao mogućnost pooštavanja kazne u slučaju višestrukog povrata¹, no Kazneni zakon je tu mogućnost u času donošenja izostavio i više u zakon nije vraćena. Povrat, pa i višestruki povrat od tada se može cijeliti samo kao otegotnu okolnost, a ne posebna osnova za pooštavanje kazne.

Opća pravila o odmjeravanju kazne govore o tome da sud počinitelju krivičnog djela odmjerava kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući na umu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti što utječu da kazna bude manja ili veća, olakotne i otegotne okolnosti.²

Pri tome će osobito cijeliti stupanj krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jakost ugrožavanja ili povrede zaštićenoga dobra, okolnosti uz koje je djelo počinjeno, prijašnji počiniteljev život, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon počinjenoga krivičnog djela, te druge okolnosti što se odnose na počiniteljevu ličnost.

OKZ RH je razlikovao zakonsko i sudsko ublažavanje kazne. U čl. 38. zakonodavac navodi da sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili

¹ Čl. 42. Pooštavanje kazne u slučaju višestrukoga povrata (1) Za krivično djelo počinjeno s umišljajem za koje je propisana kazna zatvora sud može izreći, strožu kaznu od propisane uz ove uvjete: 1) ako je počinitelj već bio dva ili više puta osuđen za krivična djela počinjena s umišljajem na zatvor od najmanje jedne godine i pokazuje sklonost činjenju krivičnih djela, 2) ako od dana počiniteljeva otpuštanja s izdržavanja prije izrečene kazne do izvršenja novoga krivičnog djela nije proteklo pet godina. (2) Stroža kazna ne smije premašiti dvostruku mjeru propisane kazne ni petnaest godina zatvora. (3) Prosudujući da li da izrekne kaznu strožu od propisane sud će naročito uzeti u obzir sklonost počinjenih krivičnih djela, pobude iz kojih su počinjena, okolnosti uz koje su počinjena te potrebu da se radi ostvarivanja svrhe kažnjavanja izrekne takva kazna.

² Čl. 37. OKZ RH

primijeniti blažu vrstu kazne, kad zakon predviđa da se počinitelj može blaže kazniti, a kad utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti, tako da bi se i ublaženom kaznom mogla postići svrha kažnjavanja, sud također može ublažiti kaznu.

Granice ublažavanja kazne, zakonskog i sudskog, bile su predviđene u čl. 39. OKZ RH, tako da kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne sud će ublažiti kaznu tako da ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora, ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora, ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora, ako je za krivično djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju manje od jedne godine, kazna se može ublažiti do petnaest dana zatvora, ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto zatvora može se izreći novčana kazna, ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet tisuća hrvatskih dinara.

Ove granice ublažavanja, zakonom propisane kazne za pojedina kaznena djela, uglavnom su zadržane i u Kaznenom zakonu, osobito za najviše zapriječene kazne, pa je za kaznena djela za koja je bila zapriječena kazna zatvora od najmanje tri godine ili više, kazna mogla ublažiti do jedne godine, a za kaznena djela za koja je bila zapriječena kazna zatvora od najmanje dvije godine kazna se mogla ublažiti do šest mjeseci zatvora.

OKZ RH je imao još jednu granicu ublažavanja, koju KZ nema, a to su kaznena djela za koja je najmanja mjera kazne bio propisan zatvor do jedne godine, ta kazna se mogla ublažiti do tri mjeseca zatvora. Ostale, niže kazne, mogle su biti ublažene do najmanje zakonske mjere kazne, a to je kazne zatvora od 15, odnosno 30 dana. Osim toga, što se tiče novčane kazne, OKZ RH je predviđao da ako je za kazneno djela bila propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, ona se mogla ublažiti do 250 kuna, dok KZ takvu odredbu nije predviđao.

2. Odmjeravanje kazne po Kaznenom zakonu prije 1. listopada 2006. godine

U Kaznenom zakonu, opća svrha izricanja kaznenopravnih sankcija, navedena je u čl. 6. KZ u kojoj odredbi se traži da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo, te da se počinitelji kaznenih djela ubuduće tako ponašaju, dok su opća pravila o izboru vrste i mjere kazne normirana u čl. 56. KZ, a odredbe o ublažavanju kazne predviđa odredba čl. 57. KZ.

2.1. Pravila o izboru vrste i mjere kazne

Izbor vrste i mjere kazne počinitelju kaznenog djela određuje sud u granicama koje su određene zakonom za počinjeno kazneno djelo, na temelju stupnja krivnje, pogibeljnosti djela i svrhe kažnjavanja.

Određujući o vrsti i mjeri kazne koju će primijeniti, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja kaznenog djela - olakotne i otegotne okolnosti.

Stupanju krivnje kojim je kazneno djelo počinjeno ima veliko značenje kod odmjerenja kazne počinitelju. Blaži oblik krivnje za sobom u pravilu povlači blažu kaznenu sankciju, osobito ako uspoređujem kazne koje su počiniteljima izreče za kaznena djela koja su ostvarena s namjerom, u odnosu na ona ostvarena iz nehaja. Unutra ta dva oblika krivnje, sudovi se uglavnom ne očituju o tome da je kazna odmjerenja blaže baš zbog toga što je kazneno djelo npr. ostvareno s neizravnom namjerom, a nije s izravnom ili zbog toga što je ostvareno s nesvjesnim nehajem, a ne svjesnim.

Pobude iz kojih je djelo ostvareno sudovi češće spominju kod obrazlaganja odluke o kazni, pa možemo pronaći konstatacije suda da je počinitelj kazneno djelo ostvario iz objesti, što je negativno utjecalo na visinu kazne, ili pak zbog velike nužde ili neimaštine, što je onda moglo rezultirati nešto blažom kaznom.

Jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, često se cijeni kao olakotna ili kao otegotna okolnost, no sudovi ponekad, posve pogrešno, cijene kao olakotnu ili otegotnu okolnost, činjenice koje predstavljaju zakonsko obilježje kaznenoga djela³ ili koje su njegov kvalificirani ili o privilegirani oblik⁴.

Međutim, ako povreda zaštićenoga dobra prelazi onu neophodno potrebnu za pravnu kvalifikaciju kaznenoga djela, to se može cijeliti kao otegotna okolnost. Ako je optuženik oglašen krivim zbog kaznenog djela iz čl.168. st. 2. u svezi s čl.164. st. 1. KZH ne može mu se cijeliti kao otegotno smrt jedne osobe, jer je to bitni element kaznenog djela zbog kojeg je oglašen krivim ali nastupila posljedica u vidu nastupanja teške tjelesne ozljede i drugih osoba, može biti otegotna okolnost, kako je ispravno ocijenio sud kada je osim smrti jedne osobe, kao posljedica kaznenoga djela, nastupilo i teško tjelesno ozljeđivanje četiri osobe.⁵

Okolnosti u kojima je kazneno djelo počinjeno, ponekad može biti otegotna, a ponekad olakotna okolnost, što ovisi o svakom konkretnom slučaju. Doprinos žrtve ostvarenju kaznenog djela, odnosno ocjena te činjenice olakotnom ili otegotnom u praksi sudova izaziva dvojbe, a u javnosti česte polemike. Ako sam žrtva doprinese ostvarenju djela to jest olakotna okolnost za počinitelja, no dvojbe postoje oko toga u čemu se taj doprinos sastoji i da li se on uistinu može cijeliti kao olakotna okolnost.

Ako je optuženik kazneno djelo izazivanja prometne nesreće počinio na način da se upustio u vožnju na molbu oštećenika koji je vidio da je optuženik alkoholiziran⁶ ili se oštećenica pristala voziti na motoru vrlo umornog optuženika⁷ to je sud cijenio kao olakotnu okolnost, jer su same žrtve doprinijela nesreći do koje je kasnije došlo. Jednako tako okolnost da je smrti oštećenika ozljeđenog u prometnoj nesreći pridonijelo i oštećenikovo teško

³ Pledirajući za oštrijom kaznom, javni tužitelj upozorava na svojstvo optuženika, radnika policije, zanemarujući da se obilježja djela ne mogu cijeliti kao otegotne okolnosti. Prema tome ne mogu niti biti podloga za izricanje strože kazne, jer bi se ista okolnost dva puta vrednovala - pri propisivanja kazne za određeno djelo i kod njenog odmjerenja. (Kao u odluci VSH, Kž-1131/83. od 20. ožujka 1984.)

⁴ Kod ubojstva na mah ne može se oštećenikov doprinos cijeliti kao olakotna okolnost, (kako je navedeno u odluci VSRH, Kž-639/91. od 24. lipnja 1992.). Naime, takvo oštećenikovo ponašanje već je sadržano u kvalifikaciji djela koje je zbog toga i postalo tzv. privilegirano ubojstvo.

⁵ Iz odluke VSRH, Kž-213/91. od 3. rujna 1991.

⁶ Činjenica da se optuženik upustio u vožnju na molbu i inzistiranje oštećenih koji su znali da je optuženik pijan pa su, prema tome, pridonijeli nastanku prometne nesreće, jest olakotna okolnost. (Kao u odluci VSH, Kž-1002/77. od 31. kolovoza 1978.)

⁷ Usto treba imati na umu da su i same žrtve nesreće pridonijele toj nesreći kad su se pristale voziti motornim vozilom kojim je upravljao očigledno vrlo umoran optuženik (Kao u odluci VSH, Kž-1153/83. od 27. prosinca 1984.)

zdravstveno stanje, bio teški srčani bolesnik, suda je optuženiku cijenio olakotnom okolnošću.⁸

Prijašnji život počinitelja i usklađenost njegova ponašanja sa zakonom, olakotna je okolnost, kao što je otegotna okolnost ranija osuđivanost, no to uvijek i ne mora biti, pogotovo ako je od ranije osuđivanosti proteka dugačak vremenski period od 18 godina⁹ ili 25 godina¹⁰ ili se radi o tome da je okrivljenik ostvario potpuno različita kaza djelima.

Ako je optuženik ranije osuđivan zbog kaznenog djela s područja sigurnosti prometa na cestama, pa mu se sudi za neko kazneno djelo protiv života i tijela, tu raniju osuđivanost sudovi često neće cijeniti kao otegotnu okolnost.

Činjenica ranije osuđivanosti, da bi ona mogla biti ocijenjena kao otegotna okolnost, mora biti na nedvojben način utvrđena. U jednom slučaju sud drugoga stupnja nije prihvatio žalbeni navod državnog odvjetnika da ne može egzistirati tvrdnja suda prvoga stupnja o neosuđivanosti optuženika, stranih državljanina, jer to u postupku nije ničim dokazano, jer naprotiv, ni državni odvjetnik nije ničim doveo u pitanje njihovu osuđivanost jer optuženici nisu dužni dokazivati svoju neosuđivanost, nego je to u dužnosti javnog tužitelja ukoliko smatra suprotno. Stoga je osnovano sud prvoga stupnja uzeo osuđenicima da su neosuđivani jer je to pretpostavka za svakog građanina, pa i za optuženike, čije se nepostojanje mora dokazivat.¹¹

Okolnosti u kojima optuženici živi i njegovo ponašanje nakon počinjenja kaznenog djela, sudovi, u pravilu, vrlo široko utvrđuju i u toj skupini nalaze cijeli niz olakotnih okolnosti za optuženika. To je posebno egzaktno i široko utvrđivano u istraživanju koje je obavljeno tijekom 2004. godine pod nazivom „Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj“ koje je obavljeno na inicijativu prof. Željka Horvatića, prije donošenja prve faze izmjena Kaznenog zakona iz 2004. godine, koje izmjene su kasnije nastavljene u drugoj fazi koja je okončana 2006. godine donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 9. lipnja 2006. godine, koji se primjenjuje od 1. listopada 2006. godine. Tim izmjenama i dopunama, za veći broj kaznenih djela kazneni okviri su znatno pooštreni.¹²

Autorica ovoga članka tada je istraživala iskorištenost kaznenih okvira za kaznena

⁸Iz odluke VSRH, Kž-882/90. od 19 lipnja 1991.

⁹Iako je sud prvog stupnja pravilno utvrdio sve okolnosti koje utječu na to da kazna bude veća ili manja, te okolnosti nije u svemu dobro ocijenio, pa je tako, s jedne strane, olakotnoj okolnosti doprinos oštećenika pridao premalo značenje, a s druge strane, ranijoj osuđivanosti optuženika zbog istovrsnih kaznenih djela pridao je preveliku važnost. To zbog toga, jer je utvrđeno da je oštećenik dospio na prometnicu kojom se kretao optuženik dok je ovom na semaforu bilo upaljeno zeleno svjetlo, pa se taj doprinos oštećenika ukazuje značajnim, a utvrđeno je i to da je od ranije osude optuženika za istovrsno djelo, iako se radi o profesionalnom vozaču, proteklo 18 godina, tako da okolnost ranije osuđivanosti nema tako veliko značenje kako je to uzeo sud prvoga stupnja. (Iz odluke VSRH, Kž- 213/94. od 29. ožujka 1994.)

Protek vremena od 25 godina od ranije osude, doista je takva okolnost koja u znatnoj mjeri relativizira značenje ranije osuđivanosti i to do te mjere da to ovdje nema utjecaja na odmjeru kaznene sankcije. (Iz odluke VSRH, Kž-45/90. od 9. srpnja 1991.)

¹⁰Protek vremena od 25 godina od ranije osude, doista je takva okolnost koja u znatnoj mjeri relativizira značenje ranije osuđivanosti i to do te mjere da to ovdje nema utjecaja na odmjeravanje kaznene sankcije. (Iz odluke VSRH, Kž-45/90 od 9. srpnja 1991.)

¹¹Iz odluke VSRH, Kž-240/90. od 20. lipnja 1990.

¹²Vidi - Dr.sc. Željko Horvatić, Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznih djela (zakonska i sudska kaznena politika), Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, broj 2/2004

djela silovanja i zloporabe opojnih droga u dva perioda, na promatranom uzorku od 217 pravomoćnih osuda.¹³ Iz tih istraživanja se vidi da sudovi pridaju veliku pozornost utvrđivanju okolnosti u kojima su počinitelji živjeli prije počinjenja kaznenoga djela i kako su se ponašali kasnije.

Odnos prema oštećeniku i naknada štete prouzročene kaznenim djelom, može biti olakotna okolnost, no počinitelji kaznenih djela rijetko nastoje popraviti štetu prouzročenu kaznenim djelom u bilo kojem obliku. Često se samo verbalizira namjera nadoknade štete, no izražena volja za naknadom štete ne može biti puka tvrdnja nego je optuženik mora na neki način ostvariti ili bar početi ostvarivati.¹⁴

Ukupnost društvenih i osobnih uvjeta koji su pridonijeli ostvarenju djela, sud također cijeni kod izbora vrste i mjere kazne.

2.2. Ublažavanje kazne

Kazneni zakon nigdje ne predviđa da se kazna mora ublažiti, ali predviđa kad se kazna, određena za pojedino kazneno djelo, može ublažiti.

Zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo može se ublažiti kad to zakon izričito propisuje ili kad sud smatra da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane. Time je zakonodavac odredio dvije vrste ublažavanja kazne zakonsko i sudsko ublažavanje kazne.

Sudsko ublažavanje kazne daje mogućnost sudu da predviđenu kaznu ublaži kad utvrdi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti. Kad se odluči za ublažavanje kazne sud mora voditi računa o granicama ublažavanja kazne, osim u slučaju kad zakon predviđa da se počinitelj može osloboditi od kazne, tada se predviđena kazna može ublažiti bez ikakvih ograničenja.

Granice ublažavanja kazne predviđene su u odredbi čl. 57. st. 2. KZ, koji predviđa da ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom od tri godine ili manje, bez obzira na posebnu najmanju mjeru, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna, ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora u trajanju od jedne godine ili manje, a kao posebna najveća mjera više od tri godine zatvora, kazna se može ublažiti do najmanje zakonske mjere kazne zatvora, ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora od najmanje dvije godine, kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora, a ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora od najmanje tri godine ili više, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora.

Sudovi u obrazloženju presude, u dijelu koji govori o izrečenoj kazni, često posebno ne obrazlažu zakonsko i sudsko ublažavanje kazne, obrazloženja u tome dijelu često se fluidna, sudovi najčešće samo nabrajaju olakotne okolnosti i na temelju njih ublažavaju kaznu, a uopće ne spominju da postoji osnova za zakonsko, odnosno za sudsko, ublažavanje kazne.

¹³ vidi - „ Zakonska i sudska politika kažnjavanja Županijskih sudova u Republici Hrvatskoj za kaznena djela silovanja i zloporabe droga“, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, broj 2/2004

¹⁴ Optuženik se u žalbi poziva da kod njega postoji “volja da se naknadi šteta”. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine, zbog počinjenja kaznenog djela pronevjere, pa sama isprazna tvrdnja da ima volju naknaditi štetu, ne može se uzeti u obzir kao olakotna okolnost. (Kao u odluci VSRH, Kž-806/91. od 29. siječnja 1992.)

Olakotne okolnosti mogu biti osnov za sudsko ublažavanje kazne samo onda ako se radi o osobito olakotnim okolnostima, a što često nije slučaj.¹⁵

Kao osobito olakotne okolnosti sudovi su često cijenili dob počinitelja kaznenoga djela, ako je počinitelj u vrijeme ostvarenja djela bio mlađi punoljetnik, koji do sada nije osuđivan, to je cijenjeno kao olakotna okolnost¹⁶, no ako se ne radi o mlađim punoljetnicima, mlađa ili starija životna dob počinitelja vrlo je rastezljiva kategorija, koju su sudovi upotrebljavali kao razlog za blaže kažnjavanje.

Kod primjene odredbi o ublažavanju kazne ponekad dolazi do pogrešne odluke jer sud izrekne kaznu koju uopće nije mogao izreći¹⁷ ili pogriješi kod izricanja sankcije pa za određeno kazneno djelo izrekne kaznenu sankciju koja se nije mogla izreći.¹⁸

U istraživanju pod nazivom „Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj“, koje je naprijed spomenuto, pokazana je velika razilaženja između predviđenih zakonskih okvira kazne za pojedina kaznena djela i kazni koje su izrečene po sudovima, a što je i stalni predmet rasprava opće i pravne javnosti, u pravcu da su predviđeni zakonski okviri kazni preniski, međutim iz rezultata tog istraživanja je evidentno da sudovi ne iskorištavaju već predviđene kaznene okvire nego kazne u pravilu odmjeravaju u prvj polovici ili prvj trećini zapriječene kazne.

¹⁵ Sud prvoga stupnja je pravilno utvrdio da optuženik ranije nije dolazio u sukob sa zakonom, da je otac jednog maloljetnog djeteta, da ima nesredene obiteljske prilike i da je do sada u svemu bio pozitivan. To jesu olakotne okolnosti i sud ih je trebao cijeniti, no prvostupanjski sud ih je precijenio, te pogrešno zaključio da one, u svojoj ukupnosti, predstavljaju osobito olakotne okolnosti. (Iz odluke VSH, Kž-13/88. od 8 lipnja 1988.)

¹⁶ Okolnost da je optuženik, koji je počinio kazneno djelo na području sigurnosti prometa, u vrijeme počinjenja djela bio mlađi punoljetnik, predstavlja osobito olakotnu okolnost koja, uz okolnost da optuženik do sada nije osuđivan, pokazuje da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. (Iz odluke VSH, Kž-256/88 od 25. svibnja 1988.)

¹⁷ Prvostupanjski sud je prilikom izricanja kazne zatvora u trajanju od 8 mjeseci zbog kaznenog djela iz čl. 272. st. 3. i 1. KZ povrijedio kazneni zakon, kada nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne. Ovo radi toga što je za kazneno djelo iz čl. 272. st. 3. i 1. KZ zapriječena na zatvora od 1 do 10 godina, te da bi se mogla izreći kazna zatvora ispod zapriječene minimuma kazne, tada je prvostupanjski sud trebao utvrditi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti koje bi upućivale na zaključak da se svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane zakonom. Istovremeno se ističe da u razlozima pobijane presude prvostupanjski sud nije naveo posebne olakotne okolnosti koje opravdavaju primjenu čl. 57. KZ, tako da je time počinjena i bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici, Kž-213/1999 od 28. prosinca 1999.)

Sud prvoga stupnja povrijedio je zakon kada je prilikom izricanja zatvorske kazne u trajanju od 30 dana zbog kaznenog djela iz čl. 311. st. 2. u svezi st. 1. KZ propustio primijeniti odredbu čl. 57. KZ o ublažavanju kazne i za to dati odgovarajuće razloge, jer je okrivljeniku izrečena kazna zatvora ispod zakonskog minimuma propisane kazne za to djelo. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici Kž-230/99 od 16. studenog 1999.)

¹⁸ Kad je optuženiku za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. KZ, za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina, sud prvoga stupnja izrekao uvjetnu osudu, onda se primjenom čl. 67. st. 3. u svezi s čl. 57. st. 2. toč. 1.b/ KZ mora izreći kazna zatvora ispod jedne godine, tj. npr. jedanaest mjeseci. (Iz odluke VSRH, I Kž-581/1999 od 28. listopada 1999.)

U pravu je državni odvjetnik kada u žalbi tvrdi da je prvostupanjski sud prilikom odlučivanja o kaznenoj sankciji povrijedio kazneni zakon. Naime, za inkriminirano kazneno djelo iz čl. 293. st. 2. Kaznenog zakona propisana je kazna zatvora od jedne do osam godina i da bi se za to djelo na izrečenu kaznu mogla primijeniti uvjetna osuda tada je potrebno prema odredbi čl. 67. st. 3. KZ primijeniti odredbe o ublažavanju kazne (čl. 57. KZ). Ovu primjenu odredaba o ublažavanju kazni prvostupanjski sud je propustio tako da zbog toga na izrečenu kaznu zatvora nije mogao primijeniti uvjetnu osudu. Obzirom na to, valjalo je udovoljiti žalbi državnog odvjetnika, s time da će prvostupanjski sud ukoliko se u nastavku postupka odluči na primjenu uvjetne osude na izrečenu zatvorsku kaznu, prethodno utvrditi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne u smislu čl. 57. KZ, te nakon primjene citirane odredbe temeljem čl. 67. KZ na izrečenu zatvorsku kaznu primijeniti uvjetnu osudu. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici, II Kž-232/01 od 18. listopada 2001.)

Rezultati toga istraživanja dijelom su doveli do izmjene kaznenih okvira za niz kaznenih dijela i u konačnici do znatnih izmjena odredbi o ublažavanju kazne.

3. Odmjeravanje kazne po Kaznenom zakonu nakon 1. listopada 2006. godine

3.1. Pravila o izboru vrste i mjere kazne

Članak 56. Kaznenog zakona u kojim su navedena opća pravila o izboru vrste i mjere kazne nije izmijenjen u odnosu na raniju odredbu istoga članka. Velike izmjene su doživjele odredbe koje govore o ublažavanju kazne i to u pravcu pooštavanja uvjeta za ublažavanje kazne.

3.2. Ublažavanje kazne

Zakona i izmjenama i dopunama Kaznenog zakona koje se primjenjuje od 1. listopada 2006. godine u članku 57. KZ, koji govori o ublažavanju kazne i taj članak je izmijenjen u cijelosti. Zakonsko i sudsko ublažavanje kazne je razdvojeno i sada navedeno u dva stavka, u stavku prvom se navodi da se zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo može ublažiti kad to zakon izričito propisuje, a u stavku drugom da se zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo iznimno može ublažiti i kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.¹⁹

Na ovaj način, makar i simbolički, odvaja se zakonsko od sudskoga ublažavanja kazne, što je kasnije, kod određivanja različitih granica u kojima se kazna može ublažiti, na temelju zakonskog ili sudskog ublažavanja kazne, dobilo svoje puno značenje.

U stavku trećem zakonodavac je predvidio izuzetak, to je slučaj kada sud blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo može izreći, ali samo u slučaju ako takvu blažu kaznu predloži državni odvjetnik, a okrivljenik se s tim prijedlogom suglasi. No, i državni odvjetnik se u svojem prijedlogu za izricanje blaže kazne mora držati granica zakonskog ublažavanja kazne.

Kad se odluči za ublažavanje kazne, sud mora voditi računa o granicama ublažavanja kazne²⁰, osim u slučaju kad zakon predviđa da se počinitelj može osloboditi od kazne. U

¹⁹ U obrazloženju izmjena Kaznenog zakona predlagatelj navodi da su do sada bili jednaki pragovi i granice za obje vrste ublažavanja kazne. Predloženom odredbom odvojeno je zakonsko od sudskog ublažavanja kazne. Zakonsko ublažavanje kazne odnosi se na okolnosti za koje zakon unaprijed predviđa da se mogu uzeti u obzir kao olakotne okolnosti pri izricanju kazne (npr. prekoračenje nužne obrane, prekoračenje krajnje nužde, kazneno djelo počinjeno u pokušaju). Sada je posebno propisano sudsko ublažavanje kazne, to su tzv. posebne olakotne okolnosti (ublažajne okolnosti) koje sud uzima u obzir pri svakom pojedinom slučaju. Takvo ublažavanje je znatnije ograničeno višim donjim granicama nego zakonsko ublažavanje. Time se dosljedno vrši pooštavanje.

²⁰ Granice ublažavanja su ove: a) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom od tri godine i manje, bez obzira na posebnu najmanju mjeru, i ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom od pet godina, a kao najmanja mjera kazne propisana je kazna zatvora manja od jedne godine zakonskim i sudskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje zakonske mjere kazne zatvora, b) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom od pet godina ili više, a kao najmanja mjera jedna godina, zakonskim i sudskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora, c) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje tri godine zakonskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje jedne godine, a sudskim ublažavanjem do dvije godine zatvora, d) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje pet godina zakonskim ublažavanjem kazna

potanjem slučaju predviđena kazna se može ublažiti bez ikakvih ograničenja, kao što je bilo i prije ovih izmjena.

Tablica propisanih kazni i granica ublažavanja:

PROPISANE KAZNE		GRANICE UBLAŽAVANJA	
NAJVEĆA MJERA	NAJMANJA MJERA	ZAKONSKO	SUDSKO
3 godine	nije propisana	Kazna se može ublažiti do 30 dana	
5 godina	manje od 1 godine		
5 godina ili više	1 godina	Kazna se može ublažiti do najmanje 6 mjeseci	
-	3 godine	do 1 godine	do 2 godine
-	5 godina	do 2 godine	do 3 godine
-	10 godina	do 3 godine	do 5 godina

Iz tablice koja je naprijed navedena vidimo da je zakonodavac za kaznena djela za koja je najveća mjera propisane kazne tri godine, a najmanje mjera nije propisana i za kaznena djela za koja je najveća mjera propisane kazne pet godina, a najmanja mjera manja od jedne godine, zakonodavac ne pravi razlikovanje zakonskog od sudskog ublažavanja kazne, tako da su granice ublažavanja jednake, kazna se može ublažiti do 30 dana zatvora.

Jednaka je situacija i kod kaznenih djela za koja je najveća mjera propisane kazne zatvora pet godina ili više, a najmanja mjera jedna godina, kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora bez obzira je li sud utvrdio da postoji razlozi za zakonsko ili za sudsko ublažavanje kazne.

Za preostale najmanje mjere propisane kazne različiti su okviri za sudsko od onoga za zakonsko ublažavanje kazne. Ako je najmanja mjera propisane kazne, kazna zatvora od tri godine, takva kazna može se ublažiti ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne na kaznu zatvora do jedne godine, a sudsko do kazne zatvora od dvije godine. Ako je najmanja mjera propisane kazne, kazna zatvora od pet godina kazna se može ublažiti do dvije godine, ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne, a do tri godine ako postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne. Ako je najmanja mjera propisane kazne, kazna zatvora od 10 godina kazna se može ublažiti do tri godine, ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne, a do pet godina ako postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne.

se može ublažiti do najmanje dvije godine, a sudskim ublažavanjem do tri godine zatvora, e) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje deset godina zakonskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje tri godine, a sudskim ublažavanjem do pet godina zatvora.

3.2.1. Zakonsko ublažavanje kazne

Zakonsko ublažavanje kazne je moguće jedino kad je to u Zakonu izričito propisano, a odredbe o zakonskom ublažavanju kazne predviđene su i u Općem i u Posebnom dijelu Kaznenog zakona.

Na više mjesta u Zakonu predviđena je alternativna mogućnost ili da se počinitelj kaznenog djela može osloboditi od kazne ili da mu se može izreći blaža kazna. Ako je predviđena mogućnost oslobađanja od kazne u svim tim slučajevima kazna se može ublažiti bez osvrtnja na granice zakonskog, odnosno sudskog ublažavanja kazne.

3.2.1.1. Zakonsko ublažavanje kazne koje predviđa Opći dio Kaznenog zakona:

U Općem dijelu Kaznenog zakona zakonodavac je na više mjesta predvidio mogućnost za zakonsko ublažavanje kazne, pa sudovi u tim slučajevima mogu predviđenu kaznu ublažiti u većoj mjeri jer su granice za zakonsko ublažavanje kazne blaže za počinitelja od onih za sudsko ublažavanje. Tako je kaznu moguće ublažiti:

1. u koliko počinitelj kazneno djelo ostvari nečinjenjem, a ne radi o kaznenom djelu koje se može ostvariti samo nečinjenjem (čl. 25. st. 3. KZ);
2. ako počinitelj kazneno djelo ostvari u prekoračenja nužne obrane (čl. 29. st. 3. KZ)²¹;
3. ako je kazneno djelo ostalo u pokušaju (čl. 33. st. 2. KZ);
4. kod pomaganja u ostvarenju kaznenog djela (čl. 38. st. 1. KZ);
5. ako se kod počinitelj kaznenog djela utvrdi smanjena ubrojivosti u znatnoj mjeri (čl. 42. KZ)²²;
6. u slučaju otklonjive zablude o protupravnosti djela (čl. 46. st. 2. KZ)

3.2.2.2. Zakonsko ublažavanje kazne koje predviđa Posebni dio Kaznenog zakona:

U Posebnom dijelu Kaznenog zakona zakonodavac je također predvidio mogućnost zakonskog ublažavanja kazne. Tako je kaznu moguće ublažiti:

²¹ Protivno izloženim prigovorima žalitelja, prvostupanjski sud je obranu optuženice temeljito analizirao i ispitaio, dovodeći je u svezu sa drugim dokazima i neprijepornim činjenicama, prije svega iskazom svjedoka K.K. i nalazom i mišljenjem liječnika vještaka dr. D.M., prema kome je tjelesna ozljeda oštećenika označena kao osobito teška tjelesna ozljeda sa otvorenom prsnom i trbušnom šupljinom i dubokom ranom na jetri, a tjelesna ozljeda oštećenice kao laka tjelesna ozljeda u vidu nagnječenja glave u području čela i nagnječenja desne nadlaktice, te je s pravom zaključio da je optuženica, odbijajući napade oštećenika, prekoračila granice nužne obrane, jer intenzitet njene obrane nije bio proporcionalan intenzitetu napada golorukog i alkoholiziranog oštećenika, čime je počinila kazneno djelo iz čl. 34. st. 1. KZRH u svezu sa čl. 17. i 7. st. 3. OKZRH, za koje joj je uz primjenu propisa o ublažavanju kazne utvrđena kazna zatvora u trajanju od jedne godine, te po čl. 47. i 48. OKZRH izrečena uvjetna osuda, s time da se utvrđena kazna neće izvršiti ako optuženica u roku od jedne godine ne počini novo kazneno djelo. (Iz odluke VSRH, I Kž-639/98 od 26. veljače 2002.)

²² Zakonom i izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, 71/06) koje se primjenjuje od 1. listopada 2006. godine, ovaj članak je izmijenjen, a u obrazloženju izmjena predlagatelj navodi da s obzirom na fenomenologiju i dosadašnju sudsku praksu, prema važećoj odredbi o smanjenoj ubrojivosti gdje je zakonsko ublažavanje moguće prema svom počiniteljima koji su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili smanjeno ubrojivi bez obzira u kojoj je mjeri njihova ubrojivost bila smanjena, ograničava se mogućnost ublažavanja kazne samo prema počinitelju koji je bio samanjeno ubrojiv u «znatnoj mjeri».

1. ako se počinitelj kaznenog djela - neprijavljuvanje pripremanja kaznenog djela, u srodstvu s osobom koja priprema kazneno djelo ili je s njom u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici (čl. 299. st. 4. KZ);
2. ako je počinitelj određenih kaznenih djela protiv oružanih snaga bio izazvan protuzakonitim i grubim postupanjem vojne osobe (čl. 358. KZ)
3. ako se počinitelj kaznenog djela - neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe, dragovoljno javi nadležnom državnom tijelu (čl. 364. st. 5. KZ)
4. ako se počinitelj kaznenog djela - samovoljno udaljenje i bijeg iz vojne postrojbe ili službe, dragovoljno javi nadležnom državnom tijelu (čl. 367. st. 6. KZ)

3.2.2. Sudsko ublažavanje kazne

U čl. 57. st. 2. KZ predviđeno je da se propisana kazna za određeno kazneno djelo iznimno može ublažiti i kad sud utvrdi da s obzirom na postojeće naročito izražene olakotne okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.²³

Ova zakonska odredba slična je staroj odredbi čl. 57. st. 1. KZ, razlika je terminološke prirode, umjesto „posebno izraženih olakotnih okolnosti“ sada se navodi „naročito izraženih olakotnih okolnosti“, no velika promjena je u granicama za sudsko ublažavanje kazne, koje su sada, ne samo strogo određene, nego su i znatno više, od onih propisanih za zakonsko ublažavanje kazne, što je i bio cilj zakonodavca.

Za pojedina kaznena djela sudovi će sada biti primorani izricati teže kazne, ako kod počinitelja ne utvrde postojanje uvjeta za primjenu odredbi za zakonsko ublažavanje kazne, nego samo posebno izražene olakotne okolnosti za sudsko ublažavanje kazne.

To će osobito biti izraženo u skupini kaznenih djela u kojima je najmanja mjera kazne, kazna zatvora od tri ili pet godina, jer u tu skupinu spadaju kaznena djela koja su zastupljena u većem broju, kao što je kazneno djelo ubojstva iz čl. 90. KZ. Ako je to kazneno djelo ostalo u pokušaju sudovi su često izricali kaznu zatvora od jedne godine, što više neće biti moguće jer je granica za zakonsko ublažavanje kazne dvije godine, a za sudsko ublažavanje kazne tri godine.

Slična je situacija i kod kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 172. st. 2. KZ gdje sudovi kod blažih načina ostvarenja djela, kao što je npr. posredovanje u prodaji male količine droge ili proizvodnja nekoliko stabljika, izriču blaže kazne, manje od jedne godine, što će sada biti moguće samo ako se utvrdi neki od razloga za zakonsko ublažavanje kazne ili za fakultativno oslobođenje od kazne, ako se to ne utvrdi najmanja mjera kazne za ovo kazneno djelo biti će dvije godine zatvora.

Kod kaznenog djela silovanja iz čl. 188. st. 1. KZ najmanja mjera kazne zatvora povišena je s jedne na tri godine, pa izrečena kazna za pokušaj toga kaznenog djela neće moći biti niža od jedne godine zatvora, a kao postoje samo uvjeti za sudsko ublažavanje kazne, od dvije godine. U dosadašnjoj praksi sudova za pokušaj kaznenoga djela silovanja imamo izrečene kazne koje su niže od jedne godine zatvora.

²³ Okolnost da je optuženik, koji je počinio kazneno djelo na području sigurnosti prometa, u vrijeme počinjenja djela bio mlađi punoljetnik, predstavlja osobito olakotnu okolnost koja, uz okolnost da optuženik do sada nije osuđivan, pokazuje da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. (Iz odluke VSH, Kž-256/88 od 25. svibnja 1988.)

3.3. Ublažavanje kazne i uvjetna osuda

Kada sud odlučuje o uvjetnoj osudi može je primijeniti prema počinitelju kaznenog djela za koje zakonom propisana kazna zatvora do pet godina.

Ako se sud odluči primijeniti uvjetnu osudu za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora do 10 godina to će moći učiniti ako je primijenio odredbe o ublažavanju kazne i to samo odredbe o zakonskom ublažavanju kazne.

Ovom izmjenom sužit će se mogućnost izricanja uvjetne osude za teža kaznena djela jer se ona moći izreći samo ako je sud primijenio odredbe o zakonskom ublažavanju kazne, a ne is sudskome, kako je bilo do sada.

3.4. Oslobođenje od kazne

Prema odredbi članak 58. KZ sud je počinitelja dužan osloboditi kazne za počinjeno kazneno djelo kad to zakon izričito propisuje, a može ga osloboditi kazne kad zakon propisuje takvu mogućnost.

Izmjenama KZ koje se primjenjuju od 1. listopada 2006. godine odredbe o oslobođenju od kazne nisu mijenjane, pa će sudu i nadalje ostati mogućnost da se ne pridržava granica sudskog i zakonskog ublažavanja kazne u slučaju kada Zakon predviđa mogućnost oslobođenja od kazne, a sud se na potpuno oslobođenje od kazne ne odluči, nego počinitelju izrekne kaznu.²⁴

Oslobođenje od kazne je fakultativno kad zakon propisuje takvu mogućnost, pa se počinitelj kaznenoga djela može osloboditi od kazne:

1. ako prekorači nužnu obranu zbog jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom (čl. 29. st. 3 KZ)²⁵;
2. ako pokuša kazneno djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom objektu (čl. 33. st. 3. KZ);
3. ako dragovoljno odustane od kažnjivog pokušaja kaznenog djela (čl. 34. st. 1. KZ),

²⁴ Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je suda prvoga stupnja povrijedio kazneni zakon kada optuženika nije oslobodio od kazne. Naime, prema odredbi čl. 173. st. 8. KZ, počinitelja kaznenog djela koji je dragovoljno bitno pridonio otkrivanju kaznenog djela iz čl. 173. st. 1., 2., 3., 4. i 5. KZ sud može osloboditi od kazane, ali i ne mora. Optuženik je prema utvrđenju prvostupanjskog suda okolnosno priznao počinjenje kaznenog djela, a iskazivao je i o drugim činjenicama koje se na drugi način ne bi mogle utvrditi ili bi njihovo utvrđenje bilo povezano sa znatnim teškoćama, što je prvostupanjski sud opravdano ocijenio kao ispunjenje zakonskih uvjeta za primjenu odredbe čl. 173. st. 8. KZ. Međutim, suprotno mišljenju žalitelja, jednako tako u pravu je sud prvoga stupnja kada optuženika nije u potpunosti oslobodio od kazne, nego je primijenio odredbu čl. 58. st. 3. KZ i umjesto oslobođenja od kazne optuženiku izrekao kaznu zatvora bez pridržavanja granica ublažavanja kazne iz čl. 57. st. 2. KZ. Naime, za kazneno djelo iz čl. 173. st. 3. KZ, za koje je optuženik oglašen krivim, predviđena je kazna zatvora od najmanje tri godine ili kazna dugotrajnog zatvora, pa se izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci, ukazuje u svemu primjerenom konkretnom slučaju (uzimajući u obzir sve olakotne okolnosti koje je utvrdio sud prvoga stupnja, s jedne strane, a s druge strane težinu počinjenog djela), a i podobnom da se njome ostvari svrha kažnjavanja koja se očekuje, iz kojeg razloga nije utemeljena ni žalba optuženika zbog odluke o kazni. (Iz odluke VSRH, I Kž-826/03 od 20. rujna 2005.)

²⁵ Opravdano je sud oslobodio optuženu od kazne zbog prekoračenja nužne obrane u stanju jake razdraženosti i prepasti izazvane napadom oštećenika, ako se uzme u obzir da je oštećenik optuženu snažno udario te je ona od tih udaraca pala na zemlju i ako se u sklopu cjelokupnog ponašanja oštećenika prema optuženoj ocijeni značaj njegove brutalnosti prema optuženoj koja je inače teški neurotik s naglašenim depresivnim stanjem. (Iz odluke VSH, Kž-748/72 od 19. listopada 1972.)

4. ako kao sudionik dragovoljno spriječi počinjenje kaznenog djela (čl. 36. st. 4. KZ);
5. u slučaju neprikladnog pokušaja poticanja (čl. 37. st. 3. KZ);
6. kod posebnih slučajeva ostvarenja kaznenog djela iz nehaja (čl. 59. toč. a. i b. KZ)²⁶;
7. ako počinitelju kaznenog djela otmice dragovoljno pusti na slobodu taoca prije nego što je ostvaren njegov zahtjev radi kojeg je počinio otmicu (čl. 125. st. 4. KZ)²⁷;
8. ako počinitelj kaznenog djela - udruživanja radi činjenja kaznenih djela protiv Republike Hrvatske, otkrivanjem grupe spriječi počinjenje kaznih djela (čl. 152. st. 3. KZ);
9. ako počinitelj kaznenog djela - zlouporaba opojnih droga bitno pridonese otkrivanju kaznenog djela (čl. 173. st. 8. KZ)²⁸;
10. ako počinitelj kaznenog djela - udruživanja radi činjenja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom otkrivanjem grupe spriječi počinjenje kaznih djela (čl. 187. st. 3. KZ);
11. ako uvrijeđeni uzvratu uvredu (čl. 199. st. 3. KZ)

²⁶Nije u pravu žalitelj kada navodi da bez obzira na pravnu kvalifikaciju djela treba ocijeniti posljedicu do koje je došlo i način vožnje optuženika, te optuženiku izreći kaznu, a ne primijeniti čl. 41. OKZRH i osloboditi ga od kazne. Nasuprot takvom zaključivanju državnog odvjetnika stoji činjenica da je optuženik sam teško ozlijeđen u nesreći, prouzročenoj njegovim nehatnim ponašanjem, a osim toga poginuo mu je otac. Ovakvu osobnu tragediju koja prati takvo nehajno djelo, pravilno je ocijenio sud prvoga stupnja, kada je smatrao da je kažnjavanje optuženika izgubilo smisao te da se ni sa stajališta pravednosti i s obzirom na zahtjeve generalne i specijalne prevencije kažnjavanje ne pokazuje svrsishodnim. (Iz odluke VSRH, Kž-598/94 od 11. studenoga 1997.)

²⁷Naime, opravdano optuženici ukazuju da su se u konkretnom slučaju stekli uvjeti za primjenu čl. 47. st. 3. KZRH, budući da je u postupku utvrđeno, a to proizlazi iz same izreke presude, da su optuženici oštećenog G. J. dobrovoljno pustili na slobodu prije nego što je ostvaren njihov zahtjev zbog kojeg su izvršili otmicu, tj. prije nego što su pronašli oštećenikovog oca od kojeg su trebali naplatiti dugovanja koja ovaj nije želio izmiriti. Ovdje se radi o situaciji u kojoj samo treba ocijeniti da li je puštanje otete osobe na slobodu bilo dobrovoljno, a što znači slobodnom odlukom optuženika, ili je pak do toga došlo zbog utjecaja nekih vanjskih faktora. Budući da u tijeku postupka nisu utvrđeni nikakvi dokazi da su kod optuženika pri donošenju odluke prevladali neki vanjski čimbenici, onda je valjalo uzeti, da su optuženici oštećenog G. J. dobrovoljno pustili na slobodu. Stoga, a kako je zakonodavac u čl. 47. st. 3. KZRH imao u vidu situaciju u kojoj naknadnu aktivnost počinitelja nakon izvršenja kaznenoga djela uvažava na način, da ona predstavlja osnovu za fakutativno ublažavanje kazne odnosno za oslobođenje od kazne, a koja situacija se upravo ovdje ostvarila to je ovaj sud, uzimajući u obzir odredbe čl. 47. st. 3. KZRH, te sve one okolnosti, kako otegotne tako i olakotne koje je sud prvog stupnja našao na strani optuženika, ocijenio, da u konkretnom slučaju ima osnova uvažiti žalbu optuženika u odluci o krivičnoj sankciji, pa je prvostupanjska presuda u tom dijelu preinačena na način naveden u izreci ove presude, smatrajući da će izricanjem uvjetne osude uz utvrđivanje kazne zatvora od osam mjeseci i rok kušnje od tri godine moći ostvariti sve zakonske svrhe kažnjavanja, a što se potpunim oslobođenjem od kazne ipak ne bi moglo postići. Radi navedenog neosnovana je žalba državnog odvjetnika zbog odluke o krivičnoj sankciji. Kako je ovaj sud utvrdio da su optuženici oštećenoga dobrovoljno pustili na slobodu prije nego što je ostvaren njihov zahtjev zbog kojeg je otmica izvršena, a kada zakon predviđa mogućnost oslobađanja od kazne, neprihvatljive su tvrdnje iz žalbe državnog odvjetnika da će kod optuženika jedino uz kaznu postići specijalna a i generalna prevencija. (Iz odluke VSRH, I Kž-1012/93 od 3. travnja 1997)

²⁸Odredbe o privilegiranom kažnjavanju u smislu čl. 173. st. 8. KZ obuhvaćaju ponašanje počinitelja kada on iznosi nova saznanja koja imaju bitnu važnost za otkrivanje vlastitog ili tuđeg djela, odnosno za otkrivanje njegovog počinitelja. Suradnja počinitelja s organima gonjenja potiče iz subjektivnog osjećaja i rezultat je dragovoljne odluke. U konkretnom slučaju, istina, optuženik nije doprinio u otkrivanju vlastitog kaznenog djela, jer je kazneno djelo priznao tek nakon što je droga otkrivena u njegovom vozilu, međutim on je bitno doprinio u otkrivanju tuđeg kaznenog djela koje je u neposrednoj vezi s njegovom kriminalnom djelatnošću. On je dragovoljno otkrio identitet prodavatelja opojne droge, te je, što više, sudjelovao u tajnoj akciji policije simuliranog otkupa jednog kilograma opojne droge marihuane, zaslugom čega je otkriveno nekoliko dilera, tj. preprodavača droge. Takvo kooperativno ponašanje optuženika i po ocjeni ovog Vrhovnog suda treba valorizirati kroz primjenu odredbe čl. 173. st. 8. KZ. (Iz odluke VSRH, Kž-745/00 od 13. veljače 2002.)

12. ako počinitelju kod kaznenog djela - oduzimanja djeteta ili maloljetne osobe, dragovoljno preda dijete ili maloljetnu osobu (čl. 210. st. 3. KZ);
13. ako ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego je saznao da je otkriven (čl. 216. st. 4. KZ);
14. ako kod kaznenog djela - zlouporabe osiguranja odustane od zahtjeva za isplatu štete prije nego je saznao da je otkriven (čl. 225. st. 5. KZ);
15. ako kod kaznenog djela - prikrivanja protuzakonito dobivenog novca dragovoljno pridonese otkrivanju kaznenog djela (čl. 279. st. 7. KZ);
16. ako dragovoljno opozove svoj lažni iskaz prije donošenja konačne odluke (čl. 303. st. 4. KZ);
17. ako odustane od okupljanja prilikom ostvarenja kaznenog djela, pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda (čl. 306. st. 3. KZ);
18. ako je kod ostvarenja kaznenog djela - sprečavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti, bio izazvan protuzakunitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže (čl. 317. st. 4. KZ);
19. ako je kod ostvarenja kaznenog djela - napada na službenu osobu, bio izazvan protuzakunitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže (čl. 318. st. 4. KZ).

Pobijanom presudom proglašena je krivom opt. J.H., da je na način i uz okolnosti opisane u izreci te presude, u prekoračenju nužne obrane zbog razdraženosti izazvane napadom oštećenika, pokušala lišiti života ošt. A.H., pa da je tako počinila kazneno djelo iz čl. 34. st. 1. KZRH u svezi sa čl. 17. i 7. st. 3. OKZRH, za koje joj je uz primjenu propisa o ublažavanju kazne utvrđena kazna zatvora u trajanju od jedne godine, te po čl. 47. i 48. OKZRH izrečena uvjetna osuda, s time da se utvrđena kazna neće izvršiti ako optuženica u roku od jedne godine ne počini novo kazneno djelo.